ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

'ଣତ୍ୱ' ବିଧି, 'ଷତ୍ୱ' ବିଧି ଓ ସାଧାରଣ ଅଶୁଦ୍ଧି

୨.୧. 'ଣତ୍ୱ' ବିଧି :

୧. ମଦନ, ଦାନ, ଦିନ, ଦୀନ, ମୁନ, ପ୍ରସୂନ, ଫେନ, ଦୈନ୍ୟ।

୨. ରଣ, ତୃଣ, ମସୃଣ, ଜୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ, ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ, କୃଷ୍ଣ, ଭାଷଣ, ଅନ୍ୱେଷଣ, ହିତୈଷଣା।

୩. ପ୍ରାଣ, ଦାରୁଣ, ମାର୍ଗଣ, ଦର୍ପଣ, ରୁକ୍ମିଣୀ, ପ୍ରୟାଣ, ମ୍ରିୟମାଣ, ରାବଣ, ଅପରାହ୍ଣ ।

ଉପର ଲିଖିତ ତିନୋଟି ଧାଡ଼ିର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉ। ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଶେଷରେ 'ନ' ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ଧାଡ଼ିର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଶେଷରେ 'ଣ'ର ବ୍ୟବହାର ହୋଇଛି। ଏପରି କାହିଁକି ହୋଇଛି ? ଏବେ ଆମେ ଗଭୀର ଭାବରେ ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବା।

ଶବ୍ଦରୂପ	ବର୍ଣ୍ଣରୂପ	'ନ'ର ଅବସ୍ଥାନ
ମଦନ	(ମ୍ ଅ ଦ୍ ଅ ନ୍ ଅ)	'ଅ' କାର ପରେ 'ନ'
ଦାନ	(ଦ୍ ଆ ନ୍ ଅ)	'ଆ' କାର ପରେ 'ନ'
ଦିନ	(ଦ୍ ଇ ନ୍ ଅ)	'ଇ' କାର ପରେ 'ନ'
ଦୀନ	(ଦ୍ ଈ ନ୍ ଅ)	'ଈ' କାର ପରେ 'ନ'
ମୁନ	(ମ୍ ଉ ନ୍ ଅ)	'ଉ' କାର ପରେ 'ନ'
ପ୍ରସୂନ	(ପ୍ ର୍ ଅ ସ୍ ଊ ନ୍ ଅ)	'ଊ' କାର ପରେ 'ନ'
ଫେନ	(ଫ୍ ଏ ନ୍ ଅ)	'ଏ' କାର ପରେ 'ନ'
ଦୈନ୍ୟ	(ଦ୍ ଐ ନ୍ ୟ୍ ଅ)	'ଐ' କାର ପରେ 'ନ' ରହିଛି।

ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ଜଣାଯିବ ଯେ 'ଅ'କାର, 'ଆ'କାର, 'ଇ'କାର, 'ଈ'କାର, 'ଉ'କାର, 'ଊ' କାର, 'ଏ'କାର, 'ଐ'କାର ସ୍ୱର ପରେ 'ନ୍' ଅଛି। ଭାଷାରେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଅବିକଳ ଏହିପରି ଚଳୁଅଛି। ଏହି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ 'ନ୍' ସ୍ଥାରେ 'ଣ' ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଧାଡ଼ିରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯିବ ଯେ–

ଶବ୍ଦରୂପ	ବର୍ଣ୍ଣରୂପ	'ଣ'ର ଅବସ୍ଥାନ
ରଣ	(ର ନ୍ ଅ)	'ର' ପରେ 'ଣ'
ତୃଣ	(ତ୍ ର ନ୍ ଅ)	'ର' ପରେ 'ଣ'
ମସୃଣ	(ମ୍ ଅ ସ୍ ର ନ୍ ଅ)	'ର' ପରେ 'ଣ'
ଜୀର୍ଣ୍ଣ	(ଜ୍ ଈ ର୍ ନ୍ ଅ)	'ର' ପରେ 'ଣ'
ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ	(ବ୍ ଇ ଦ ଈ ର୍ ନ ଅ)	'ର' ପରେ 'ଣ'

ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ	(ଉ ତ୍ ତ୍ ଈ ର୍ ନ୍ ଅ)	'ର' ପରେ 'ଣ'
କୃଷ୍ଣ	(କ୍ ଋ ଷ୍ ନ୍ ଅ)	'ଷ' ପରେ 'ଣ'
ଭାଷଣ	(ଭ୍ ଆ ଷ୍ ଅ ନ୍ ଅ)	'ଷ' ପରେ 'ଣ'
ଅନ୍ୱେଷଣ	(ଅ ନ୍ ଓ୍ୱ ଏ ଷ୍ ଅ ନ୍ ଅ)	'ଷ' ପରେ 'ଣ'
ହିତୈଷଣା	(ହ୍ ଇ ତ୍ ଐ ଷ୍ ଅ ନ୍ ଆ)	'ଷ' ପରେ 'ଣ' ରହିଛି।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଧାଡ଼ିର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନୁଭବ କରାଯାଇ ପାରେ ଯେ **ଏକ ପଦ ମଧ୍ୟରେ 'ର' 'ଋ' 'ଷ୍' ପରେ 'ନ୍' ଥିଲେ 'ଣ' ହୁଏ।**

ଏବେ ଆମେ ତୃତୀୟ ଧାଡ଼ିର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା।

ଶବ୍ଦରୂପ	**ବର୍ଣ୍ଣରୂପ**	**'ଣ'ର ଅବସ୍ଥାନ**
ପ୍ରାଣ	(ପ୍ ର୍ ଆ ନ୍ ଅ)	ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ 'ଆ' ପରେ 'ନ' ଅଛି।
ଦାରୁଣ	(ଦ୍ ଆ ର୍ ଉ ନ୍ ଅ)	ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ 'ଉ' ପରେ 'ନ' ଅଛି।
ମାର୍ଗଣ	(ମ୍ ଆ ର୍ ଗ୍ ଅ ନ୍ ଅ)	'କ' ବର୍ଗ 'ଗ୍' ପରେ 'ନ' ଅଛି।
ଦର୍ପଣ	(ଦ୍ ଅ ର୍ ପ୍ ଅ ନ୍ ଅ)	'ପ' ବର୍ଗ 'ପ୍' ପରେ 'ନ' ଅଛି।
ରୁକ୍ମିଣୀ	(ର୍ ଉ କ୍ ମ୍ ଇ ନ୍ ଈ)	'ପ' ବର୍ଗ 'ମ୍' ପରେ 'ନ' ଅଛି।
ପ୍ରୟାଣ	(ପ୍ ର୍ ଅ ୟ୍ ଆ ନ୍ ଅ)	'ପ' ବର୍ଗ 'ପ୍' ପରେ 'ନ' ଅଛି।
ମ୍ରିୟମାଣ	(ମ୍ ର୍ ଇ ୟ୍ ଅ ମ୍ ଆ ନ୍ ଅ)	'ପ' ବର୍ଗ 'ମ୍' ପରେ 'ନ' ଅଛି।
ରାବଣ	(ର୍ ଆ ବ୍ ଅ ନ୍ ଅ)	ଅନ୍ତସ୍ଥ 'ଓ୍ୱ' ପରେ 'ନ' ଅଛି।
ଅପରାହ୍ଣ	(ଅ ପ୍ ଅ ର୍ ଆ ହ୍ ନ୍ ଅ)	'ହ୍' ପରେ 'ନ' ଅଛି।

ତୃତୀୟ ଧାଡ଼ିରେ ପୂର୍ବ ନିୟମ ନ ଥାଇ ମଧ୍ୟ 'ନ୍' ର 'ଣ୍' ହୋଇଛି। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦରେ 'ର' 'ର୍' 'ଷ' ଭିତରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ବର୍ଣ୍ଣ ଅଛି। ମାତ୍ର ଠିକ୍ 'ତା' ପରେ 'ଣ୍' ନାହିଁ। କେଉଁଠାରେ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ (ପ୍ରାଣ, ଦାରୁଣ), କେଉଁଠାରେ 'କ୍' ବର୍ଗ (ମାର୍ଗଣ), କେଉଁଠାରେ 'ପ' ବର୍ଗ (ଦର୍ପଣ, ରୁକ୍ମିଣୀ), କେଉଁଠି 'ୟ' (ପ୍ରୟାଣ, ମ୍ରିୟମାଣ), କେଉଁଠି ଅନ୍ତସ୍ଥ 'ଓ୍ୱ' କେଉଁଠି 'ହ୍' (ଅପରାହ୍ଣ), ବ୍ୟବଧାନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ 'ନ୍' ର 'ଣ୍' ହୋଇଛି।

ଏହି ଉଦାହରଣ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଜଣା ଯାଉଛି ଯେ 'ର' 'ର୍' 'ଷ' ର ଠିକ୍ ପରେ 'ନ' ଥିଲେ କିମ୍ବା ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ, 'କ' ବର୍ଗ (କ୍‌ଖଗଘଙ) 'ପ' ବର୍ଗ (ପ୍, ଫ୍, ବ୍, ଭ୍, ମ୍) ଯ, ୟ୍ ଓ୍ୱ୍, , ହ୍, ପରେ 'ନ୍' ଥିଲେ 'ଣ' ହୁଏ। ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ ଏକ କିମ୍ବା ଏକାଧିକ ବର୍ଣ୍ଣର ବ୍ୟବଧାନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ 'ନ୍' ର 'ଣ୍' ହୁଏ।

'ର', 'ର' 'ଷ' ପରେ ଅନ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣର ବ୍ୟବଧାନ ଥିଲେ 'ନ୍', 'ଣ୍' ହୁଏ ନାହିଁ। ଯଥା– ରଚନା, ମାର୍ଜନା, ବର୍ଣ୍ଣନା, କୀର୍ତ୍ତନ, ନର୍ତ୍ତନ, ଅର୍ଜୁନ, ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଇତ୍ୟାଦି।

ରଚନା– (ର୍‌ଅଚ୍‌ଅନ୍‌ଆ) 'ଚ୍' ବ୍ୟବଧାନ ହେତୁ ଅର୍ଥାତ 'ନ' ପୂର୍ବରୁ 'ଚ' ରହିଥିବାରୁ 'ନ୍' 'ଣ' ହେଲା ନାହିଁ।

(୧) **ଅ, ଆ, ଇ, ଈ, ଉ, ଊ, ଏ, ଐ ଆଦି ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ପରେ 'ନ' 'ଣ' ହୁଏ ନାହିଁ।**

(୨) ‘ର, ର, ଷ୍’ ପରେ ‘ନ୍’ ଥିଲେ ‘ଣ୍’ ହୁଏ।

(୩) ‘କ’ ବର୍ଗ (କ୍‌ଖ୍‌ଗ୍‌ଘ୍‌ଙ୍) ‘ପ’ ବର୍ଗ (ପ୍‌ଫ୍‌ବ୍‌ଭ୍‌ମ୍) ‘ଯ୍’, ‘ୟ୍’, ଅନ୍ତସ୍ଥ ‘ୱ୍’ ‘ହ୍’ (ଂ) ଅନୁସ୍ୱାର ବ୍ୟବଧାନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ‘ନ୍’ ର ‘ଣ’ ହୁଏ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ‘ନ୍’ ଓ ‘ଣ’ ର ବ୍ୟବହାର ସବୁବେଳେ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ହୋଇ ନ ଥାଏ। କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ଏହି ନିୟମର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଦେଖାଯାଏ। ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉ। ଯଥା–

ଅଣା	ଚାଣକ୍ୟ	ବାଣୀ
ଅଣାକାର	ଚାହାଣି	ବୀଣା
ଆଣ	ଜଣାଣ	ବେଣୀ
କଣା	ଟାଣ	ବେଣୁ
କଣିକା	ନିଶାଣ	ମଣି
କାଣୀ	ପାଣି	ମଣିମା
ଖୁଣ	ଫେଡ଼ାଣ	ମଣିଷ
ଗଣନା	ବଣ	ମଶାଣି
ଗୁଣନ	ବାଣ	ହଇରାଣ

ଉପର ଲିଖିତ ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକରେ ‘ଣ’ ସ୍ୱାଭାବିକ୍ ଭାବରେ ରହିଅଛି।

ପଦ ମଧ୍ୟରେ ‘ନ’ ସ୍ଥାନରେ ‘ଣ’ ହେବାକୁ ‘ଣତ୍ୱ’ ବିଧି କୁହାଯାଏ। ର, ର, ଷ, ପରେ ‘ନ’ ଥିଲେ ‘ଣ’ ହୁଏ ଏବଂ ‘କ’ ବର୍ଗ (କଖଗଘଙ) ‘ପ’ ବର୍ଗ (ପଫବଭମ) ଯ, ୟ, ୱ, ହ ବ୍ୟବଧାନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ‘ନ’ ର ‘ଣ’ ହୁଏ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧ । ‘ଣତ୍ୱ’ ବିଧି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ।

୨ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ ‘ନ’ କାହିଁକି ‘ଣ୍’ ହେଲାନାହିଁ ?

ମନ, ମାନ, ଗିନା, ମୀନ, ମୁନି, ପ୍ରସୂନ, ରଚନା, ରଜନୀ, ରସନା, ସଜନୀ।

୩ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ ‘ନ୍’ କେଉଁ କାରଣରୁ ‘ଣ୍’ ହେଲା ଦର୍ଶାଅ।

କରଣ, କରୁଣ, କଷଣ, କୃଷ୍ଣ, ସୂର୍ପଣଖା, ରାମାୟଣ, ଉତ୍ତରାୟଣ, ତୃଣ, ମସୃଣ, କୃପଣ।

୪ । ‘ନ’ ସ୍ଥାନରେ ‘ଣ’ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା ପାଞ୍ଚଟି ଶବ୍ଦ ଲେଖ।

୫ । ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ଥିବା ଅଶୁଦ୍ଧି ଗୁଡ଼ିକୁ ଠିକ୍ କରି ଲେଖ।

(କ) ଦ୍ୱାପର ଯୁଗରେ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁ, କୃଷ୍ନ ରୂପରେ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲେ।

(ଖ) ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜୁନ ବିଷ୍ନୁ କଳା ଲାଭ କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଦ୍ୱିତୀୟ କୃଷ୍ନ କୁହାଯାଏ।

(ଗ) ପାଣ୍ଡବପତ୍ନୀ ଦୌପଦୀଙ୍କୁ କୃଷ୍ନା କୁହାଯାଏ।

୨.୨. 'ଷତ୍ୱ' ବିଧି

୧. ତଳ ଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉ।

ଶବ୍ଦରୂପ		**ବର୍ଣ୍ଣରୂପ**		**'ସ'ର ଅବସ୍ଥାନ**
ପ୍ରସାଦ	–	(ପ୍ ର୍ ଅ ସ୍ ଆ ଦ୍ ଅ)	–	'ଅ' ପରେ 'ସ୍' ଅଛି।
ଅବସାଦ	–	(ଅ ବ୍ ଅ ସ୍ ଆ ଦ୍ ଅ)	–	'ଅ' ପରେ 'ସ୍' ଅଛି।
ଆସ୍ତିକ	–	(ଆ ସ୍ ତ୍ ଇ କ୍ ଅ)	–	ଆ ପରେ 'ସ୍' ଅଛି।
ଭାସମାନ	–	(ଭ୍ ଆ ସ୍ ଅ ମ୍ ଆ ନ୍ ଅ)	–	ଆ ପରେ 'ସ୍' ଅଛି।

'ଅ' 'ଆ' ପରେ 'ସ' ଥିଲେ 'ସ'ର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ।

୨. ତଳଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖାଯାଉ।

ନିଷାଦ	–	(ନ୍ ଇ ଷ ଆ ଦ୍ ଅ)	–	'ଇ' ପରେ 'ଷ୍' ଅଛି।
ଜିଗୀଷା	–	(ଜ୍ ଇ ଗ୍ ଈ ଷ ଆ)	–	'ଈ' ପରେ 'ଷ୍' ଅଛି।
ପୁରୁଷ	–	(ପ୍ ଉ ର୍ ଉ ଷ୍ ଅ)	–	'ଉ' ପରେ 'ଷ୍' ଅଛି।
ଶୁଶ୍ରୂଷା	–	(ଶ୍ ଉ ଶ୍ ର୍ ଊ ଷ୍ ଆ)	–	'ଊ' ପରେ 'ଷ୍' ଅଛି।
ଗବେଷଣା	–	(ଗ୍ ଅ ବ୍ ଏ ଷ୍ ଅ ନ୍ ଆ)	–	'ଏ' ପରେ 'ଷ୍' ଅଛି।
ହିତୈଷଣା	–	(ହ୍ ଇ ତ୍ ଐ ଷ୍ ଅ ନ୍ ଆ)	–	'ଐ' ପରେ 'ଷ୍' ଅଛି।
ଔଷଧ	–	(ଔ ଷ୍ ଅ ଧ୍ ଅ)	–	'ଔ' ପରେ 'ଷ୍' ଅଛି।

୩. ତଳଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖାଯାଉ।

'କ' ବର୍ଗ (କ୍‌ଖ୍‌ଗ୍‌ଘ୍‌ଙ୍) ଏବଂ 'ର୍' କାର ପରବର୍ତ୍ତୀ 'ସ୍' 'ଷ' ହୁଏ।

ଚିକୀର୍ଷା	–	ଚ୍ ଇ କ୍ ଈ ର୍ ସ୍ ଆ	–	'ର୍' ପର 'ସ୍', 'ଷ୍' ହୋଇଛି।
ଉତ୍କର୍ଷ	–	ଉ ତ୍ କ୍ ଅ ର୍ ସ୍ ଅ	–	'ର୍' ପର 'ସ୍', 'ଷ୍' ହୋଇଛି।

୪. ବିସର୍ଗ ସନ୍ଧିଜାତ 'ସ୍', 'ଷ୍', ହୁଏ।

ଯଥା– ଆବିଷ୍କାର	–	ଆବିଃ+କାର	–	ବିସର୍ଗ (ଃ) 'ଇ' ପରେ ଥିବାରୁ 'ସ୍' ହୋଇ ପରେ 'ଷ' ହୋଇଛି।
ଅନ୍ୟ ଉଦାହରଣ	–	ନିଷ୍ଫଳ	–	ନିଃ+ଫଳ
		ନିଷ୍ପାପ	–	ନିଃ+ପାପ
		ଚତୁଷ୍ପଦ	–	ଚତୁଃ+ପଦ
		ଧନୁଷ୍ପାଣି	–	ଧନୁଃ+ପାଣି
		ବହିଷ୍କୃତ	–	ବହିଃ+କୃତ

୫. 'ସାତ୍' ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ 'ସ୍' 'ଷ' ହେବ ନାହିଁ।

ଯଥା– ଅଗ୍ନିସାତ୍, ଧୂଳିସାତ୍

୬. କେତେକ ସ୍ଥଳରେ 'ଷତ୍ୱ' ବିଧି ନିୟମର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖାଯାଏ।

ଉଦାହରଣ – ଅନୁସରଣ, ବିସ୍ମରଣ, ବିସର୍ଗ, ବିସୂଚିକା, ବିସ୍ତାର, ଅନୁସନ୍ଧାନ।

୭. କେତେକ ଶବ୍ଦରେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ 'ଷ୍' ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ।

ଯଥା–	ଆଷାଢ଼	ତୋଷ	ବିଷ	ଭାଷା	ମେଷ	ଚାଷ
	ଉଷା	ଦୂଷଣ	ବିଷୟ	ଭୂଷଣ	ରୋଷ	କଷା
	କଳୁଷ	ପାଷାଣ	ବିଷାଣ	ମହିଷ	ଶେଷ	କଷଟି
	କୃଷକ	ପ୍ରଦୋଷ	ବିଶେଷ	ମୂଷିକ	ଷୋଡ଼ଶ	କଷଣ

ଆମ ଭାଷାରେ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ। ଏଗୁଡ଼ିକୁ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦ କୁହାଯାଏ। ଏଇ ଧରଣର କେତୋଟି ଶବ୍ଦ ହେଉଛି–

ନୋଟିସ୍, ବକ୍‌ସିସ୍, ପୁଲିସ୍, ସାଲିସ୍, ପାଲିସ୍, ଗିଲାସ୍

ଏଇ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରାଯାଉ।

ନ୍-ଓ-ଟ୍-ଇ-ସ୍ = ନୋଟିସ୍

ବ୍-ଅ-କ୍-ସ୍-ଇ-ସ୍ = ବକ୍‌ସିସ୍ ଏହି ଶବ୍ଦ ଦୁଇଟିରେ 'ଇ' ପରେ 'ସ' ଥିବାରୁ

ପୂର୍ବ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏଠାରେ 'ଷ୍' ହେବାକଥା।

କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦ ହୋଇଥିବାରୁ ଏଠାରେ 'ଷତ୍ୱ' ବିଧି ଲାଗୁ ନ ହୋଇ 'ସ' ହୋଇଛି।

୮. ଦେଶଜ ଓ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦରେ ଥିବା 'ସ୍' ର 'ଷ୍' ହୁଏ ନାହିଁ।

ନୋଟିସ୍, ବକ୍‌ସିସ୍, ପୁଲିସ୍, ସାଲିସ୍, ଇସ୍‌ପାତ, ଇସାରା, ହିସାବ, ସ୍କୁଲ ଇତ୍ୟାଦି।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧ । 'ଷତ୍ୱ' ବିଧି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

୨ । ଅଶୁଦ୍ଧି ସଂଶୋଧନ କର ।

ପୁରଷ୍କାର, ପୂର୍ବାହ୍ନ, ଶୁଶ୍ରୂସା, ଧୂଳିଷାତ୍, ପାସାଣ, ଗୋସ୍ପଦ, ଭାଷ୍କର

୩ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ 'ଷ' କାହିଁକି ଅଛି ଦର୍ଶାଅ ।

ନିଷାଦ, ବିଭୀଷଣ, କୃଷକ, ଗବେଷଣା, ଔଷଧ

୪ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ 'ଷ' ପରିବର୍ତ୍ତେ 'ସ' କାହିଁକି ହୋଇଛି ?

ପୁରସ୍କାର, ସଂସ୍କାର, ଧୂଳିସାତ୍, ଆତ୍ମସାତ୍

୫ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ବାକ୍ୟରେ ଥିବା ଭୁଲ୍ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ବାଛି ଠିକ୍ କରି ଲେଖ ।

(କ) ସୀତାଙ୍କୁ ରାବଣ ଚୋରାଇ ନେବାପରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବିସନ୍ନ ହୋଇ ଇତସ୍ତତଃ ଅନ୍ୱେଷଣ କଲେ ।

(ଖ) ପତ୍ନୀ ବିରହ ଯୋଗୁଁ ସେ ଅବଷାଦରେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

(ଗ) କଲମ୍ବସ୍ ଆମେରିକା ଆବିସ୍କାର କରିଥିଲେ ।

(ଘ) ଭଲକାମ କଲେ ପୁରଷ୍କାର ମିଳିଥାଏ ।

୨.୩. ସାଧାରଣ ଅଶୁଦ୍ଧି :

କହିବା ଓ ଲେଖିବା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ବହୁତ ବେଶି। ମାତୃଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମ ହେଲାମାତ୍ରେ ଛୁଆଟି କୁଆଁ କହେ। ଅଭ୍ୟାସ ବଳରେ କଥା କହିଶିଖେ। ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ ବୟସ ବେଳକୁ ସେ ଅନେକ କଥା କହି ଜାଣିଥାଏ। ପାଠପଢ଼ି ସେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଶୁଦ୍ଧରୂପ ଜାଣେ। ଭାଷାର କଥିତ ଓ ଲିଖିତ ଦୁଇଟି ରୂପ ଅଛି। ପାଠ ନ ପଢ଼ିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଟି କେବଳ କଥିତ ରୂପଟିକୁ ଜାଣେସିନା; କିନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିଟି କଥିତ ଓ ଲିଖିତ ଉଭୟ ରୂପକୁ ଜାଣିଥାଏ। ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ 'ଗଣେଶ' ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ। ଏଥିରେ ଥିବା 'ଶ'ଟି ତାଲବ୍ୟ 'ଶ' ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ 'ଷ' ଦନ୍ତ୍ୟ 'ସ' ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ଟି ଠିକ୍ ତାହା ପାଠୁଆ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଅଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ତା'ର ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ। ଆମ ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅନେକ ଶବ୍ଦର ଠିକ୍ ରୂପ ଆମେ ଜାଣୁନାହିଁ। ଠିକ୍ ରୂପ ନ ଲେଖିଲେ ଭାଷା ଅଶୁଦ୍ଧ ହେବ। ଆମ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ତତ୍ସମ, ତଦ୍ଭବ, ଦେଶଜ ଓ ବୈଦେଶିକ ଆଦି ଅନେକ ଶବ୍ଦ ସମ୍ଭାରରେ ପୁଷ୍ଟ। ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ବେଳେ କେତେକ ସାଧାରଣ ଅଶୁଦ୍ଧି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ଅଶୁଦ୍ଧି ଅନେକ ପ୍ରକାରର। ଯଥା: ବଚନଗତ, ଲିଙ୍ଗଗତ, ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ବିଶେଷଣଗତ, 'ଣତ୍ୱ'ବିଧିଗତ, 'ଷତ୍ୱ'ବିଧିଗତ, ସନ୍ଧିଗତ, ସମାସଗତ, କୃଦନ୍ତ, ତଦ୍ଧିତ ବିଧିଗତ ଓ ବନାନଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି ଦେଖାଯାଏ। ସେହି ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଶୁଦ୍ଧ ରୂପ ଜାଣିଲେ ଭାଷା ସରସ ଓ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥାଏ। ନିମ୍ନରେ କାରଣ ସହ ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ ଓ ତାର ଶୁଦ୍ଧ ରୂପ ଦର୍ଶାକଲା।

୨.୩.୧. ବଚନଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟିଏ	ଗୋଟିଏ ପିମ୍ପୁଡ଼ି / ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟିଏ
ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକମାନେ	ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକ / ଲୋକମାନେ
ଜନତାମାନଙ୍କର	ଜନତାର
ସବୁ ଛାତ୍ରମାନେ	ସବୁ ଛାତ୍ର / ଛାତ୍ରମାନେ
ସବୁ ବହିଗୁଡ଼ିକ	ସବୁ ବହି / ବହିଗୁଡ଼ିକ

୨.୩.୨. ଲିଙ୍ଗଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
ସୁକେଶିନୀ	ସୁକେଶୀ
ବୈଶ୍ୟୀ	ବୈଶ୍ୟା

୨.୩.୩. ବିଶେଷ୍ୟ, ବିଶେଷଣଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
ଅଧିକ୍ୟତା	ଆଧିକ୍ୟ
ଉତ୍କର୍ଷତା	ଉତ୍କର୍ଷ
ଐକ୍ୟତା	ଐକ୍ୟ
କାର୍ପଣ୍ୟତା	କାର୍ପଣ୍ୟ / କୃପଣତା
ପାଟବତା	ପାଟବ / ପଟୁତା
ପୂଜ୍ୟାସ୍ପଦ	ପୂଜାସ୍ପଦ
ସଂକ୍ଷିପ୍ତରେ	ସଂକ୍ଷେପରେ
ସାବଧାନ ସହିତ	ସାବଧାନତା ସହିତ
ସୌଜନ୍ୟତା	ସୌଜନ୍ୟ / ସୁଜନତା

୨.୩.୪. "ଣତ୍ୱ"ବିଧିଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
କୃଷ୍ନ	କୃଷ୍ଣ
ଅପରାହ୍ନ	ଅପରାହ୍ଣ
ପୂର୍ବାହ୍ନ	ପୂର୍ବାହ୍ଣ
କ୍ଷୁନ୍ନ	କ୍ଷୁଣ୍ଣ
ବିଷ୍ନୁ	ବିଷ୍ଣୁ

୨.୩.୫. "ଷତ୍ୱ"ବିଧିଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
ଆବିସ୍କାର	ଆବିଷ୍କାର
ପରଷ୍ପର	ପରସ୍ପର
ପୁରଷ୍କାର	ପୁରସ୍କାର
ପରିସ୍କାର	ପରିଷ୍କାର
ବିସମ	ବିଷମ
ବିଷର୍ଣ୍ଣ	ବିଷଣ୍ଣ
ବିଷର୍ଜନ	ବିସର୍ଜନ
ସୁସମା	ସୁଷମା

୨.୩.୬. ସନ୍ଧିଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	ଶୁଦ୍ଧରୂପ
ଉଜ୍ୱଳ	ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ (ଉତ୍+ଜ୍ୱଳ)
ଗଣେଷ	ଗଣେଶ (ଗଣ+ଈଶ)
ଗିରିଶ	ଗିରୀଶ (ଗିରି+ଈଶ)
ଦିଗାମ୍ବର	ଦିଗମ୍ବର (ଦିକ୍+ଅମ୍ବର)
ଦୂରାବସ୍ତା / ଦୂରାବସ୍ଥା	ଦୁରବସ୍ଥା (ଦୁଃ+ଅବସ୍ଥା)
ନୀର୍ଜନ	ନିର୍ଜନ (ନିଃ+ଜନ)
ପ୍ରତ୍ୟକ	ପ୍ରତ୍ୟେକ (ପ୍ରତି+ଏକ)
ପ୍ରତ୍ୟେହ	ପ୍ରତ୍ୟହ (ପ୍ରତି+ଅହ)
ବାକ୍‌ଦେବୀ	ବାଗ୍‌ଦେବୀ (ବାକ୍+ଦେବୀ)
ମନଭାବ	ମନୋଭାବ (ମନଃ+ଭାବ)
ରଜଗୁଣ	ରଜୋଗୁଣ (ରଜଃ+ଗୁଣ)
ସନ୍ୟାସ	ସନ୍ନ୍ୟାସ (ସମ୍+ନ୍ୟାସ)
ସାଣ୍ମାସିକ	ଷାଣ୍ମାସିକ (ଷଟ୍+ମାସିକ)
ସୂର୍ଯ୍ୟପରାଗ	ସୂର୍ଯ୍ୟୋପରାଗ (ସୂର୍ଯ୍ୟ+ଉପରାଗ)

୨.୩.୭. ସମାସଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	ଶୁଦ୍ଧରୂପ
ଅହର୍ନିଶି	ଅହର୍ନିଶ
ଅହୋରାତ୍ରି	ଅହୋରାତ୍ର
ଦିବାରାତ୍ରି	ଦିବାରାତ୍ର
ନିର୍ଦ୍ଧନୀ	ନିର୍ଦ୍ଧନ
ନର୍ଦ୍ଦୋଷୀ	ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ
ନିରପରାଧୀ	ନିରପରାଧ
ନୀରୋଗୀ	ନୀରୋଗ
ନୀରୋଦ	ନୀରଦ
ଶଶୀଭୂଷଣ	ଶଶିଭୂଷଣ

୨.୩.୮. କୃଦନ୍ତଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
ଅଧୀନସ୍ଥ	ଅଧୀନ
ଅନୁଗୃହ	ଅନୁଗ୍ରହ
ଉତ୍ୟକ୍ତ	ଉଦ୍‌ୟକ୍ତ
ଗୃହିତ	ଗୃହୀତ
ସୃଜନ	ସର୍ଜନ

୨.୩.୯. ତଦ୍ଧିତଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
ଆବଶ୍ୟକୀୟ	ଆବଶ୍ୟକ
ଆରକ୍ତିମ	ଆରକ୍ତ / ରକ୍ତିମ
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମୟ	ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଏକତ୍ରିତ	ଏକତ୍ର
ଦାଶରଥୀ	ଦାଶରଥି (ଦଶରଥ+ଇ)
ପୌରହିତ୍ୟ	ପୌରୋହିତ୍ୟ
ଭୌଗଳିକ	ଭୌଗୋଳିକ

୨.୩.୧୦. ବନାନଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି :

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
ଅଞ୍ଜଳୀ	ଅଞ୍ଜଳି
ଅବସର୍ଣ୍ଣ	ଅବସନ୍ନ
ଅନୁସୂୟା	ଅନସୂୟା
ଅନୁଦିତ	ଅନୂଦିତ
ଅସ୍ତମାନ	ଅସ୍ତାୟମାନ
ଅପଦସ୍ତ	ଅପଦସ୍ଥ
ଭୂବନେଶ୍ୱର	ଭୁବନେଶ୍ୱର
ଅଭଡ଼ା	ଅବଢ଼ା
ଅମୀୟ	ଅମିୟ

ଅଶୁଦ୍ଧ	ଶୁଦ୍ଧରୂପ
ଅନୁବାଦିତ	ଅନୂଦିତ
ଅପରାହ୍ନ	ଅପରାହ୍ଣ
ଅଭୁଦୟ	ଅଭ୍ୟୁଦୟ
ଅଭିଳାସ	ଅଭିଳାଷ
ଆରତୀ	ଆରତି
ଆନୁସଙ୍ଗିକ	ଆନୁଷଙ୍ଗିକ
ଆଶୀଷ	ଆଶିଷ
ଆଶ୍ରୀବାଦ	ଆଶୀର୍ବାଦ
ଉପଯୋଗୀତା / ଉପୋଯୋଗିତା	ଉପଯୋଗିତା
ଉହ୍ୟ	ଊହ୍ୟ
ଉଣା	ଊଣା
ଉର୍ଦ୍ଧ / ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ	ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ
ରଣଗ୍ରସ୍ଥ	ଋଣଗ୍ରସ୍ତ
କାଳନ୍ଦୀ	କାଳିନ୍ଦୀ
କୃଷ୍ନ	କୃଷ୍ଣ
ଗୋଲକବିହାରୀ	ଗୋଲୋକବିହାରୀ
ଗ୍ରାହାକ	ଗ୍ରାହକ
ଜଗନାଥ	ଜଗନ୍ନାଥ
ଜମ	ଯମ
ଯନ୍ତୁପତି	ଜନ୍ତୁପତି
ଜୀବୀତ	ଜୀବିତ
ଜେଷ୍ଠ	ଜ୍ୟେଷ୍ଠ
ତ୍ରିଭୂଜ	ତ୍ରିଭୁଜ
ତୃଟି	ତ୍ରୁଟି / ତ୍ରୁଟୀ
ଦିପ୍ତି	ଦୀପ୍ତି
ଦୂର୍ଗା	ଦୁର୍ଗା

ଅଶୁଦ୍ଧ	ଶୁଦ୍ଧରୂପ
ଦୁର୍ବା	ଦୂର୍ବା (ଦୂବ)
ଦ୍ରୂତଗାମୀ / ଦୃତଗାମୀ	ଦ୍ରୁତଗାମୀ
ଦ୍ୱନ୍ଦ	ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ
ଧନୀକ	ଧନିକ
ଧୂମ୍ରପାନ	ଧୂମପାନ
ନିରୁପଣ	ନିରୂପଣ
ନୀଛ	ନୀଚ
ନିରଦ	ନୀରଦ
ପତିତପାବିନୀ	ପତିତପାବନୀ
ପ୍ରଚୂର	ପ୍ରଚୁର
ପୁରଷ୍କାର	ପୁରସ୍କାର
ବାହାନ	ବାହନ
ବ୍ୟବହାରିକ	ବ୍ୟାବହାରିକ
ବିଷର୍ଣ୍ଣ	ବିଷଣ୍ଣ
ବିସମ	ବିଷମ
ବହୁବ୍ରିହୀ / ବହୁବ୍ରିହି	ବହୁବ୍ରୀହି
ବିଶ୍ୱସ୍ଥ	ବିଶ୍ୱସ୍ତ
ବାହୁଲ୍ୟତା	ବହୁଳତା / ବାହୁଲ୍ୟ
ଭୂଲ	ଭୁଲ
ସଂକୀଣ୍ଣ	ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ
ମାର୍ଗଶୀର	ମାର୍ଗଶିର
ମୁକ	ମୂକ
ମୂଖ୍ୟ	ମୁଖ୍ୟ
ମିନତୀ	ମିନତି
ଯାତାୟତ	ଯାତାୟାତ
ଜାଜ୍ଞସେନୀ	ଯାଜ୍ଞସେନୀ

ଅଶୁଦ୍ଧ	**ଶୁଦ୍ଧରୂପ**
ରବିନ୍ଦ୍ର	ରବୀନ୍ଦ୍ର
ଲଜ୍ୟା	ଲଜ୍ଜା
ଶାରିରୀକ	ଶାରୀରିକ
ଶ୍ରୀକୃର୍ଷ୍ଣ	ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ଶିକ୍ଷୟତ୍ରୀ	ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ
ଶୀକାର	ଶିକାର
ଶିର୍ଷ	ଶୀର୍ଷ
ଶୁଦ୍ର	ଶୂଦ୍ର
ଶୁଶ୍ରୁଷା	ଶୁଶ୍ରୂଷା
ଶତୃଘ୍ନ	ଶତ୍ରୁଘ୍ନ
ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ	ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ସାହାସ	ସାହସ
ସାହାର୍ଯ୍ୟ	ସାହାଯ୍ୟ

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଶୋଧନ କରି ଲେଖ।

ଅନୁସୂୟା, ପୂଜାଷ୍ପଦ, ଆଶୀଷ, ମାର୍ଗଶୀର, କୃର, ପ୍ରତିଯୋଗୀତା, ଉଣା, ଯାତାୟତ, ଦୂରାବସ୍ଥା, ଶିକ୍ଷୟତ୍ରୀ ।

୨. ନିମ୍ନଲିଖିତ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ଥିବା ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଶୋଧନ କର।

(କ) ସମ୍ବଲପୁରର ଶୀତଳଷଷ୍ଠୀ ଯାତ୍ରା ଦେଖିବାକୁ ବହୁତ ଲୋକମାନେ ଆସିଥିଲେ।

(ଖ) ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସଭାରେ ଆବାଳବୃଦ୍ଧ ବନିତାଗଣ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ।

(ଗ) ମୁଁ ତୁମର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତ କାମନା କରୁଛି।

(ଘ) ସବୁ କବିମାନେ ପ୍ରାକୃତିକ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ।

(ଙ) ଶିକ୍ଷୟତ୍ରୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ।

(ଚ) କୋଲକାତା ଭାରତର ବୃହତମ ନଗରୀ।

(ଛ) ପିଲାଟି ସଂକ୍ଷିପ୍ତରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା।

(ଜ) ଅନନ୍ୟା ସାଣ୍ମାଷିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଥମ ହେଲା।

(ଝ) ସର୍କସର ବାଘଗୁଡ଼ିକ ହୃଷ୍ଟପୃଷ୍ଟ ନୁହନ୍ତି।

(ଞ) ସେ ସପରିବାର ସହିତ ଭୋଜି ଖାଇ ଯାଇଥିଲେ।

(ଟ) ମୂଷା ଗଣେଷଙ୍କ ବାହାନ ଅଟେ।

(ଠ) ମାନଚିତ୍ର ପଠନ ଦ୍ୱାରା ଭୌଗଳିକ ଜ୍ଞାନ ବୃଦ୍ଧିହୁଏ।

(ଡ) ଗିରିଶ ବାବୁ ଭୂବନେଶ୍ୱରରୁ ଦୂତଗାମୀ ବସ୍‌ରେ କୋରାପୁଟ ଗଲେ।

(ଢ) ରବିନ୍ଦ୍ର ଦୌଡ଼ ପ୍ରତିଯୋଗୀତାରେ ପ୍ରଥମ ହେଲା।